

Všichni na jednom jevišti

velikého světa stojíme,

a cokoliv se tu koná,

všech se týče.

jan amos komenský

Poutníkovo malé ohlédnutí

A POTÉ NEUSTÁLÉ KUPŘEDUHLEDĚNÍ

Takový poutník má za každého počasí dbát své cesty a pokud se ohlédne, tak jen užitečně. „Každým počasím“ je pro nás každého např. osobní situace, množství zájmů, nedostatek času, pestrá nabídka společenských aktivit v dnešní době, jistá únava nebo letargie současné doby, apod. avšak poutník – unitář vědomě přerůstá své dílčí zájmy a nesnáze, dbá na dobro celku a při svém nejlepším vědomí a svědomí hledá pravdu „padni komu padni“. Snaží se o věci třebaš momentálně nepohodlné a nesnadné, avšak výhledově perspektivní, prospívající životu.

Malým ohlédnutím je zpráva o naší účasti na konferenci pod záštitou Evropského parlamentu – EFA (European Free Alliance) Moravia 2002 pořádané ve dnech 27. a 28. června. Součástí konference bylo i celodenní jednání o různých stránkách života Moravy – historie, realie dneška, ekonomika, architektura, školství, kultura a díky rozhledu pořadatelů také duchovní snahy a náboženská vyznání. Jednotlivé referáty byly pro poslance EP simultánně tlumočeny do šesti jazyků.

V zaplněném konferenčním sále hotelu Voroněž se čtyřicet poslanců EP a řada dalších hostů a zájemců seznámilo s bohatým kulturním a duchovním zázemím na Moravě a rovněž s historií svobodomyšlné víry u nás jako základu našeho unitářství. Měla jsem dobrý pocit z celkové tvůrčí a otevřené atmosféry jednání a byla jsem příjemně překvapena zájmem, který můj příspěvek vzbudil. Nově navázané kontakty, doufám, rozloučením po konferenci neskončí.

Druhé ohlédnutí je již méně radostné, pro mnohé unitáře i velice bolestné. V polovině července, když jsem plánovala program na srpen a napsala si název své promluvy „Jak řeší unitáři mezní situace“, nemohla jsem tušit jak aktuální toto téma bude. Nevěděla jsem, že se za měsíc nedovolám do pražské Unitárie pro akutní stav ohrožení záplavami z jindy tak poklidné Vltavy a že budu po osudu unitářů na Karlové 8 pátrat na horké krizové lince.

„Je tam divadlo a sympatická náboženská společnost Unitária, nevíte co se tam děje?“
Nevěděli, jen to mi řekli, že Karlova je na seznamu ohrožených ulic a chrání ji zátarasy.

Dvojí rozsáhlé záplavy v krátkém časovém období mají nám jednomu každému něco říct, jak postiženým tak těm, kterých se zdánlivě netýkají. V této souvislosti bychom měli chápat i naše brněnské unitářské kupředuhledění a společné činění. Snad nikoliv předpotopně se bude jevit série deseti přednášek naplánovaných vždy na poslední středu v měsíci ještě před povodněmi. Body programu dáváme laskavému čtenáři k nahlédnutí. Nebude pouze odpřednášeno, ale rovněž hojně diskutováno. Další seriál promluv, který se bude objevovat, přinese otázky zpracované na našich pražských seminářích. Program na září přináší Poutník na zadní straně obálky.

S přáním všeho dobrého

Jarmila Plotěná

DUCHOVNÍ ZÁKLADY ŽIVOTA

Od života sub specie temporis k životu sub specie aeternitatis

- 1/ Smysl života. Víra a nevěra. Náboženství. Život požívačný „žít a užít“. Život věčný. HIC ET NUNC – ZDE A NYNÍ.
- 2/ Život jako příprava na ráj či peklo nebo tzv. věčný návrat koloběhem znovuzrozdání. Buddhovská přirozenost každé bytosti.
- 3/ AXIOLOGIE – nauka o hodnotách. Osobní žebříček hodnot a priorit udává běh života v určitých kolejších. Nebezpečí relativizace hodnot.
- 4/ EUTANÁZIE ano či ne? Zdraví a nemoc. Lékař/pacient nebo lékař/klient? Právo na pokud možno bezbolestnou smrt.
- 5/ Muslimové nejsou jen teroristé. Islám versus západní materialismus a ateismus. Úvod do súfismu – islámské mystiky.
- 6/ Je nás příliš mnoho. Je neúnosné, aby lidstvo spotřebovávalo 40% produkce fotosyntézy. Podle nezveřejněné studie švédských demografů pro Vatikán, pokud by lidstvo chtělo dosáhnout úrovně Západu, je desateronásobně přemnoženo. Ekologickou krizi může odvrátit jen trvale udržitelný život a osobní dobrovolná skromnost. Ničivý slogan - „Použij a odhod!“
- 7/ TYPOLOGIE SPIRITUALITY. Čtyři hlavní cesty spirituality dle rev. Richardsona: Cesta lásky a vroucí oddanosti k osobnímu Bohu; cesta moudrosti a kontemplace (džnána

márga); cesta činnosti (karma márga); cesta duchovní proměny – integrální jóga šrí Aurobinda a rádža jóga.

8/ Celistvý člověk v lidské pospolitosti. Člověk – rodina – společenská skupina – národ – rasa – lidstvo.

9/ Moderní výzvy k všenápravě lidstva. Solženicyn a návrat k tradici. Poselství 14. dalajlámy: rovnováha moudrosti a soucítění. Divotvůrce Saí Bába jako učitel světa. Odkaz Krišnamurtiho moderním vědcům.

10/ Duchovní obrozování jako základ mírové koexistence národů. Jak nebýt převálcován vtíravou reklamou, konzumenstvím a konformitou. Návodů a metod je celá paleta – tzv. pozitivní deviace. Jak vytvářet komunity – ostrůvky a souostroví normality na moři sociální patologie pirátské tržní ekonomie, jejímž zlatým teletem je ZISK.

Garantem cyklu je PhDr. Boris Merhaut.

Příprava změn Ústavy NSČU

Komise pro změny Ústavy NSČU, zvolená Sněmem NSČU 2002, stanovila na svém prvním zasedání, jež se uskutečnilo 20. května 2002, závazný postup pro podávání návrhů změn Ústavy NSČU:

- 1) Návrh na konkrétní změny Ústavy NSČU musí komisi pro změny Ústavy NSČU společně podat **nejméně 2 řádní členové** NSČU.
- 2) Návrh musí obsahovat úplné znění změn Ústavy NSČU, přesný odkaz na článek, odstavec, příp. bod, kterého se navrhovaná změna týká, a jasné a srozumitelné odůvodnění změny.
- 3) Posledním termínem pro podávání změn komisi je 30. září 2002.
- 4) Místo pro podávání změn Ústavy NSČU je Ústředí NSČU.
- 5) Jako připomínková místa byly určeny
 - a) správní sbor NSČU,
 - b) dozorčí rada,
 - c) sbor duchovních,
 - d) správní sbory jednotlivých obcí.

Od 1. do 31. října 2002 mohou před komisí pro změny Ústavy NSČU navrhovatelé změn zastoupení vždy jedním zástupcem obhajovat svá stanoviska. Komise pro změny Ústavy NSČU po případné obhajobě rozhodne v období od 1. do 29. listopadu 2002, které návrhy budou připomínkovým místům předány v nezměněné podobě, které v upravené podobě a které budou zcela zamítnuty. V případě úpravy nebo zamítnutí návrhu změny bude navrhovatelům písemně sděleno odůvodnění.

Po předání návrhů změn Ústavy NSČU připomínkovým místům nejpozději do 2. prosince 2002 se musí tato místa k návrhům písemně vyjádřit nejpozději do konce r. 2002. Komise pro změny Ústavy NSČU připomínky zpracuje a Sněmu předloží v konečném znění změn Ústavy NSČU. Sněm rozhodne, zda budou změny přijaty nebo zamítnuty.

Komise pro změny Ústavy NSČU se dohodla, že bude o všech věcech rozhodovat třípětinovou většinou všech svých členů.

Za komisi pro změny Ústavy NSČU

Luděk Pivoňka

GAIA –

živoucí planeta

Abychom si plně uvědomili naše místo ve Vesmíru, vraťme se k nejzajímavějšímu programu Hubbleova kosmického dalekohledu, jímž bylo poznání velmi vzdálených oblastí Vesmíru, kam dosud nikdy žádný dalekohled nedohlédl. Snímky pořizoval HKD po dobu 150 oběhů kolem Země a přitom neustále mířil jedním směrem nad oj Velkého vozu, kde je vesmír „průzračný“, neboť tam nejsou hvězdy Mléčné dráhy, žádný plyn a prach a téměř žádné blízké galaxie. Zobrazily se tak objekty, které nikdo předtím neviděl. Některé jsou tak staré jako sám Vesmír.

Záběr této oblasti představuje třicetinu průměru měsíčního úplňku. Odborníci ji pokládají za reprezentativní vzorek nejvzdálenějšího Vesmíru. Snímek obsahuje přes 1 500 galaxií a zárodků galaxií různých typů. Astronomové na jeho podkladě propočítali pravděpodobné množství galaxií v celém Vesmíru a vyšlo jim číslo 90 miliard.

Znásobme toto číslo stamiliardami a biliony hvězd v jednotlivých galaxiích, počtem planet, které kolem těchto hvězd mohou kroužit, a vezměme v úvahu miliardy let existence Vesmíru – a, myslím, že nás přejde domýšlivost, že vše co vzniklo, existuje, zákonitě se vyvíjí a zaniká, je tu jen kvůli nám, jako jediným rozumným bytostem, žijícím „pár let“ na této jediné nepatrné planetce miliardy let existujícího a miliardy světelných let zaujímajícího Vesmíru.

James Lovelock v knize „Gaia – živoucí planeta“ k tomu říká: „Smiřuji se s myšlenkou, že vesmír má takové vlastnosti, které činí objevení se života a Gaii nevyhnutelným. Nelíbí se mi ale tvrzení, že byl stvořen právě za tímto účelem. Určitě musí existovat i jiné Gaiy, obíhající kolem jiných vlídných a dlouhověkých hvězd, ale jakkoli na ně i na vesmír mohu být zvědavý, jsou nedosažitelné – představují pojmy pro intelekt, ne pro smysly.“

Odhlédneme-li od duchovní úrovně a zůstaneme i jen na hmotné úrovni existence života a člověka – to, že na této planetě vznikl život a že na ní existuje i tvor, který je schopen zákonitosti Vesmíru i života objevovat, poznávat, chápat i využívat, dokazuje, že ve vesmírném Informačním poli je zakódována možnost, aby za určitých podmínek vznikl život i rozumem „obdařené“ bytosti. Úmyslně neříkám „rozumné“, poněvadž rozumem obdařená bytost ještě nemusí být rozumná.

A že by v oněch myriádách možných planet ve Vesmíru existovala jen jediná, na níž by tyto podmínky byly, považuji za absurdní.

Přesto je považovat naši planetu za něco mimořádného, neboť v našem poznání dostupné oblasti Vesmíru neexistuje žádná, na níž by byl život nebo alespoň podmínky pro jeho přirozený vznik a existenci. Sondy, které proletěly naší sluneční soustavou o tom podaly nezvratné informace a důkazy.

V tom je jedinečnost naší Země. Není to jen kus neživé vesmírné hmoty, jen, jako jiné planety, pouhá „hromada z odpadu“ po explozi supernovy, ale je to živoucí planeta.

Dovolím si zde citovat z knihy Lewise Thomase „Myšlenky pozdě v noci“: „Když se díváte ze vzdálenosti Měsíce, pak to, co vás na Zemi nejvíc překvapí, co vám přímo vezme dech, je fakt, že je naživu. V popředí suchý jakoby rozbitý povrch Měsíce, je mrtvý jako stará kost. Nahoře pak vychází Země, volně se vznáší pod vlhkou, zářící membránou nebeského blankytu a je jedinou útěšnou věcí v této části vesmíru. Kdybyste se byli takto dívali po velmi dlouhou dobu, po dobu geologickou, byli byste viděli, jak se pohybují samy kontinenty, kry lehkých pevnin hnané od sebe a nadnášené ohněm vespod. Má to vzhled něčeho organizovaného, soběstačného, podobného živé bytosti, jež je naplněna informacemi a nadána úžasnou obratností v zacházení se slunečním zářením.“

James Lovelock k tomu říká: „Teprve v šedesátých letech, kdy jsme poprvé uviděli Zemi z „venku“, očima kosmonautů a televizních kamer, jsme pochopili, že to, co vidíme je singularita (jedinečnost), něco naprosto neobvyklého. Omračující pohled na modrobílou kouli nás pozměnil a jednou se tato koule může pro nás stát dokonce stejným symbolem, jako je kříž. Věda teprve musí pochopit a přijmout tento pohled „shora“, pohled odhalující Zemi jako ekosystém planetárních rozměrů. Vědci až příliš dlouho studovali zemi pomocí mikroskopů. Nikdo samozřejmě nepochybuje o důležitosti tohoto pohledu: vedl k objevení

genů, ke vzniku molekulární biologie i k hlubokému pochopení složení jak organismů, tak hornin. Abychom však pochopili sekvoje nebo velrybu, nestačí jen znát jejich geny. Stejně nutný je i pohled holistický. A právě tento pohled zvenku odlišuje teorii Gaia od hlavních proudů vědy.“

Dostáváme se tak k pojmu Gaia.

Co je Gaia?

Opět cituji Lovelocka: „Řekové dali toto jméno své bohyni Země. Bohyně Gaia je vznešená, mateřská a pečující, ale i nemilosrdně krutá ke všem, kdo porušili zákony. Gaia je také název vědecké teorie o Zemi a o organismech, jimiž je zabydlena. Teorie, která předpokládá schopnost pozemského systému regulovat své klima a chemické složení tak, že Země zůstává neustále místem vhodným pro život. V uvedeném smyslu je tedy Gaia shrnujícím vyjádřením pro soubor všech živých organismů spolu s atmosférou, oceány a horninami zemské kůry. Název Gaia je oprávněný: podobně jako její mytologický protějšek je i tato teoretická Gaia nelítostná k druhům, které nějak poškozují prostředí.“

Z tohoto citátu je třeba zdůraznit to, že Země – Gaia – je, tak jako např. i lidský organismus, dokonalým samoregulačním systémem, schopným homeostáze – neustálého obnovování optimálních podmínek jeho existence, pokud tato schopnost není vážně narušena jistými vnějšími či vnitřními faktory.

Znovu Lovelock: „Jak se máme postavit k problému životního prostředí? Domnívám se, že existuje paralela mezi vědou o prostředí a medicínou. Dostaneme-li malárii nebo chřipku, nepůjdete k vědci, mikrobiologovi, ale navštívíte svého lékaře. Potřebujeme dnes novou profesi - lékaře pro životní prostředí a planetu.

Od vědců se dovídáme o škodách páchaných mýcením pralesů ve vlhkých tropech, o mizení vzácných živočišných druhů a ještě neobjevených léčivých rostlin, o odebírání skleníkových plynů ze vzduchu a produkci kyslíku pralesem. Hodnota Amazonie však není v produkci kyslíku či pohlcování oxidu uhličitého. Výpočty ukázaly, že čistá produkce kyslíku pralesem se rovná nule. Živočichové a mikroorganismy pralesního ekosystému spotřebují právě tolik kyslíku, kolik se ho vytvoří. Její hodnota tkví v tom, že je obrovským klimatickým zařízením nejen pro sebe, ale i pro zbytek světa.

Planetární lékař bude proto vnímat velké tropické pralesy jako část zemské kůže, která se podobně jako lidská kůže může potit a tak ochlazovat celý organismus. Při současné rychlosti mýcení zmizí do deseti let (kniha je vydána v r. 1990) 65% rozlohy světových tropických pralesů. Zbavit zemi lesů, znamená přivodit stav, který se dá přirovnat k popáleninám 70% povrchu lidského těla. Lidský pacient to nepřežije.“

A dále Lovelock říká: „Až se příště zakousnete do hamburgeru, přemýšlejte o tom, jaké jsou skutečné náklady na jeho výrobu. Oněch asi pět metrů čtverečních, potřebných k „vypěstování“ vašeho hamburgeru, poskytovalo kdysi chladičskou službu v hodnotě deseti dolarů ročně.“

K tomu bych chtěl dodat: nejsem vegetarián a neuznávám některé argumenty pro toto zaměření, ale jako ekonom musím souhlasit se slovy Jamese Lovelocka, uvedenými na

jiném místě: „Využíváme většinu úrodné půdy k pěstování omezeného spektra plodin a příliš velkou část výnosu spotřebujeme s nízkou účinností na krmení dobytka. Kdo ví, zda naši praprapravenci nebudou (muset být – dodávám) vegetariány, kteří budou držet domácí zvířata jen v zoo a v parcích.“

K teorii Gaiy říká Lovelock: „Teorie Gaia nutí k celoplanetárnímu pohledu. Jde o zdraví planety, ne jen o nějaké vybrané druhy organismů. Na tomto poli se teorie rozchází s hnutími ochránců životního prostředí, stavějícími na první místo člověka. Zdraví země je nejvíc ohroženo velkými změnami původních přírodních ekosystémů. Zemědělství a těžba dřeva začínají být považovány za hlavní zdroje poškození. K tomu přistupuje neúprosný vzestup skleníkových plynů – oxidu uhličitého, metanu a dalších, které čekají v záloze. Geofyziologové nepodceňují úbytek stratosférického ozonu, ani problém kyselého deště. Všechno to je považováno za možné ohrožení, zejména pro lidi a ekosystémy mírného pásma – oblasti, která je však z hlediska Gaiy nepříliš důležitá. Ještě před 10 000 lety byla tato oblast pohřbena pod ledovce nebo byla zmrzlou tundrou. Jaderné záření, jehož se lidé tak obávají, je z hlediska Gaiy nepodstatná drobnost. Čtenářům se možná bude zdát, že se vysmívám všem bojovníkům hnutí za životní prostředí, kteří zasvětili své životy boji proti uvedeným nebezpečím. Neměl jsem to v úmyslu. Mluvím jen jako zástupce Gaiy, protože takových mluvčích je málo, zatímco mnozí promlouvají jen v zájmu lidí.“

Součástí lékařské profese je Hypokratova přísaha. Zahrnuje příkaz nedopustit se ničeho, co by poškodilo pacienta. Podobnou přísahu by měli skládat i budoucí planetární lékaři, aby se v návalu nadšení vyhnuli léčebným aplikacím, které by mohly nadělat víc škody než užítku. Nedávná katastrofa ilustruje, jak bez hlasu planetární medicíny může mít léčba drastičtější následky než nemoc. Mám na mysli tragédii švédského Laponska po černobylské katastrofě. Byly utraceny tisíce sobů, lovné zvěře Laponců, jen proto, že maso bylo prohlášeno za příliš radioaktivní k požívání. Bylo opodstatněné léčit mírné zamoření tak brutálním způsobem? Ohrozit i tak snadno zranitelnou kulturu a na ní závislý ekosystém? Nebyly důsledky „léčby“ horší než teoreticky možná nádorová onemocnění malého procenta obyvatel?“

Jde jistě o velmi závažné problémy, nad nimiž je potřeba se zamýšlet. Hledět při řešení ekologických problémů jen na jeden druh, byť by to byl člověk, nebo na Gaiu – živoucí planetu?

Naše planeta nebyla hned přizpůsobena pro život, jak jej dnes známe. Teprve rozvoj života na ní si ji formoval k dnešní podobě.

Podstatnou část knihy věnuje Lovelock pohledu geofyzikologa na historii Země od vzniku života na ní (asi před tři a půl miliardami let) až do dneška. Prvním obdobím této historie Země je „archean“, kdy jedinými organismy na zemi byly bakterie, kdy v atmosféře převládal metan a kdy kyslík byl jen stopovým prvkem. Následuje střední věk, nazývaný „proterozoikum“, počítající se od objevení kyslíku jako dominantního atmosférického plynu do doby, kdy se buňky začaly organizovat do nového typu životního projevu – mnohobuněčných organismů. Dalším obdobím je „fanerozoikum“. V něm se v moři i na souši objevily organismy tak velké, že bychom je už viděli pouhým okem. Mikroorganismy

přítom prospívaly i nadále a byly odpovědny za většinu regulací. Toto období začalo asi před šesti sty miliony let a trvá dodnes.

Lovelock uvádí několik zajímavých skutečností, svědčících o někdy až neuvěřitelných autoregulačních schopnostech Gaiy, umožňujících zachování a rozvoj života na ní.

Jednou z nich je záhada konstantnosti klimatu, jež se udržuje na úrovni, umožňující existenci života na Zemi, i když se tepelné vyzařování Slunce v průběhu věků neustále zvyšuje. (V době, kdy na Zemi vznikala život, bylo o 30% nižší než dnes.)

Druhou je ohromující nepravděpodobnost udržení existence zemské atmosféry ve složení, jež má. Tak např. kyslík a metan se v ní na kterémkoli místě zemského povrchu vyskytují v konstantním poměru, přestože vlivem slunečního světla rychle reagují a vzniká z nich voda a oxid uhličitý.

Další pozoruhodnou skutečností je stabilita koncentrace soli v mořích. Jen málo organismů dovede žít v prostředí obsahujícím více než 6% soli. Je to pouze náhoda, že slanost oceánů tento limit nikdy nepřekročila, i když tam řeky stále přinášejí další? Nebo vede těsně spjatá evoluce života a prostředí k automatické regulaci slanosti?

Zajímavé je, že i rychlost ukládání uhlíku do zemské kůry byla konstantní po celou dobu existence života na Zemi. Mezi archeanem a dnešní dobou je jen malý rozdíl, což je překvapující, uvědomíme-li si rozdíl ve velikosti a aktivitě tehdejších a dnešních společenstev.

Zdá se, že homeostatická schopnost naší planety je velká. To však neznamena, že Lovelockovo vidění Gaiy dává zelenou jakémukoli jejímu znečišťování. K tomu v závěru své knihy říká: „Naprostý opak je pravdou! Gaia v mém vidění není milující matkou, tolerantní ke každému provinění, tak jako není ani choulostivou dámou ohroženou brutálním lidstvem. Je odolná a pevná, stále udržující svět teplým a příjemným pro všechny, kdo dodržují pravidla, ale bezohledně ničí ty, kdo překračují zdravou míru. Jejím bezděčným cílem je planeta vhodná k životu. Jestliže bude lidstvo stát tomuto cíli v cestě, budeme odstraněni asi s takovými pocity lítosti, jaké ve svém mikromozku pociťuje řízená střela letící na cíl.“

Na jiném místě, kde hovoří o skutečných nemocech Gaiy, říká: „Dlouhověkost a silná stránka Gaiy pramení ve volném, neformálním propojení všech ekosystémů a druhů. Skoro třetinu svého života prožila obydlena jen bakteriemi. Následky námi způsobených změn nejsou pro ni ničím ve srovnání s mou nebo vaší zkušeností v případě, že by nám v těle začala bytnět komunita maligních buněk. Gaiy nemoci netrvají v měřítku jejího života nijak dlouho. Cokoli, co učiní svět nevhodným pro jeden druh života, vyvolává evoluci jiných druhů, které mohou vytvořit nové a pro ně vhodné prostředí. Jestliže svou činností rozvrátíme dnešní svět, dojde pravděpodobně ke změně režimu a svět se navrátí do stavu pro život příznivějšího. Neznamena to však, že nutně příznivějšího i pro náš druh.“

A zcela na závěr uvádí: „Všechno záleží jen na nás. Pokud budeme vidět svět jako živý organismus, jehož jsme částí – nikoli majiteli, nájemníky či pasažéry – můžeme získat čas

a náš druh bude žít po celou dobu, která je mu „vymezena“. Je na nás, aby každý osobně přispěl svým konstruktivním chováním k naplnění cíle.

Teorie Gaia se zrodila z perspektivy pohledu na Zemi z hlubin vesmíru, ze vzdálenosti, která se většiny lidí příliš netýká. Pomáhá nám odvrhnout sentimentální myšlenky o bolesti a smrti a přijmout smrtelnost vlastní osoby i vlastního druhu. Smrt a rozklad jsou jistotou, ale jsou jen zanedbatelnou cenou vedle obrovského daru života, i když časově omezeného.“

Tolik závěrečná slova Jamese Lovelocka.

Rostislav Havránek

STYČNÉ PLOCHY VELKÝCH SVĚTOVÝCH NÁBOŽENSTVÍ

Rozhovor redaktora Borise Merhauta s autorem díla „Čtyři druhy spirituality“ reverendem Peterem T. Richardsonem.

B. M.: Mnozí delegáti na pražském Foru 2000 tak jako stoupenci IARF a jiných ekumenických hnutí se pokoušejí světu nabídnout návod, jak zaangažovat veškeré církve a víry pro takovou míru snášlivosti, která by čelila náboženským konfliktům, ozbrojeným srážkám a genocidě. Jakou strategii navrhujete?

P. T. R.: Zdá se, že existují tři dobře předpověditelné vzorce chování, jimiž musí projít ti, kteří se snaží prohlédnout a bezpečně rozpoznat styčné plochy náboženských věr. Nevyhne se jim žádný poctivý poutník po cestách víry.

B. M.: Všichni lidé dobré vůle se shodují, že začátek je tolerance ostatních věr.

P. T. R.: Význam tohoto prvního stupně doceňují jen ti, pro něž je to pevně zakotvený způsob života a jimž se podařilo přeorientovat své životy na etapu 2 nebo 3. Musíme se naučit přijímat každý z těchto stupňů a žádný neodsuzovat.

B. M.: Připadá mi, že kladete na toleranci velké nároky.

P. T. R.: Opravdová tolerance se dosahuje nesmírně těžko. Na naší planetě jsou milióny, snad i miliardy lidí, kteří vystačí jen s vnějšími společenskými zákazy, např. aby neútočili na jinověrce. Považte jen, jak v bývalé Jugoslávii po staletí vedle sebe

žili pravoslavní Srbové a muslimové. Byli dobrými sousedy, jako sousedé si vypomáhali při žních, chodili do téže školy a účastnili se společně oslav a tancovaček. A náhle moci chtiví demagogové je rozeštvali, takže křesťané a muslimové se začali navzájem vraždit. Tiskem prolétla zpráva, jak první věcí, kterou Srbové spáchali po dobytí muslimského městečka, bylo buldozerem zničit mešitu!

B. M.: *A přitom je jejich duchovní tak jako nás učili zásadě „žít a nechávat žít“.*

P. T. R.: Za tímto postojem se bohužel často skrývá buď lhostejnost nebo ozbrojené přiměří. Berme v úvahu, že opravdoví věřící žijí v jiné dimenzi, než je profánní společnost, opravdoví věřící žijí v posvátném kosmu. Jejich Bůh či bohové, názor na člověka a na náš vztah k posvátnému kosmu do sebe přesně zapadají. Tak tomu je, bylo a vždy bude. Když se náhle v sousedství objeví zcela jiný a nenarušený posvátný kosmos, vyznavač je vystaven jinakosti, která se nevejde do jeho posvátného kosmu. Hlodají v něm pochyby: mohou snad existovat dva paralelní vesmíry? Jestliže jste pevně zakotveni ve vlastním posvátném kosmu, nepotřebujete mít či vyjadřovat názory (na jinakost). V tom okamžiku, kdy váš kosmos se stává jedním z možných, částečně vystupujete ze své tradice. K holokaustům, masakrům dochází v okamžiku, kdy tradice se pokoušejí „očistit“ svůj posvátný kosmos, a vrátit se do doby, kdy existoval jeden celistvý vesmír. Fundamentalisté se děsí, že se jim vesmír rozpadl na kusy a křečovitě se pokoušejí ho zase dát dohromady.

B. M.: *Co pro to dělají?*

P. T. R.: Chcete-li vyhnat či zabít svého souseda jinověrce, popřete jeho lidství. A proto prvořadým úkolem tolerance je uzнат lidskost toho druhého. Jedinec usilující o snášlivost musí věnovat pozornost náboženským praktikám svých sousedů jakožto příslušníků rozvětvené rodiny lidstva. Musejí si všímat, jak tito jinověrci jednají, jak se navzájem utěšují při smrti či ztrátách, jak se povzbuzují v dobách slabosti a krizí, jak tehdy v jejich povaze se roznítí teplo či božská jiskra. Avšak mnozí věřící ctí především svou vnější náboženskou autoritu a od ní očekávají, zda dostanou svolení být tolerantní.

B. M.: *Popsal byste druhou etapu, kterou nazýváte dialog?*

P. T. R.: Má-li se překonat stadium dvou monologů, vnější chování se musí přeměnit v niterné obohacování. Věřící se vydává k sdílení neznámých náboženských obřadů. Humanista/racionalista se odhodlá vstoupit do ovzduší zpěvu hymnů, takže se dokonce přitom kývá. Křesťan se účastní pesachu, židovského svátku jara či

nekvašených chlebů a hluboce prožívá, když kantor pje o vysvobození z egyptského otroctví. Naopak žid pomáhá svým sousedům strojit vánoční stromek a rozjímá o pohanském významu mít doma zelený strom (života). Jinověrec se účastní hinduistické púdže, oblékání boha (např. Kršny) a jeho zdobení květy a přinášení potrawy jako oběti.

Při dialogu věřící se nevzdávají své vlastní víry. Dosáhli totiž v nitru dostatečné hlubiny bezpečnosti. A tak jsou schopni bez úhony vstřebávat prvky jiných věr. Tehdy se dialog mění ve vztah, v němž dva jinověrci jsou uschopnění sdílet vnitřní zážitky a získat tím poznání vnitřních zkušeností svého bližního. DIALOG je tudíž zcela jiná úroveň uvědomování si než pouhá snášenlivost.

B. M.: Náš profesor religionistiky, profesor Otakar Pertold, se vychloubal, že je ateista a spokojoval se se srovnáváním náboženských obyčejů a praktik a vyžadoval, abychom si pamatovali jména zakladatelů a významných postav jednotlivých náboženství. Nebývá v silách profesorů religionistiky dospět k transcendentální jednotě všech náboženství, avšak váš dialog k tomu směřuje, že ano?

P. T. R.: Hlavy církví a mnozí kněží se ani nepokoušejí poukázat na to, že jiní zakladatelé náboženství hlásají v podstatě totéž, co zakladatel jejich víry. Můžeme to nazvat náboženským imperialismem, ne dialogem. A rovněž to přesahuje diletantský eklekticismus, kdy nějaký rádoby novátor nabízí namíchaný koktejl cizorodých prvků. Místo chleba, který sytí, nabízí pikantní salát, po němž se rozbolí břicho. Tak si počínají všichni lžiproroci, kteří nemohou dát svým věřícím koherentní vedení a vizi, podle níž nutno žít.

B. M.: Nedávno takový malý diktátor si v Unitárii přivlastnil větší pravomoci než má římský papež. Raději však mluvmе o třetím stadiu – občanství světa. Berte však, Petře na vědomí, že za komunismu „kosmopolita“ byla nadávka či nálepka pro odpůrce režimu.

P. T. R.: Třetí stupeň duchovního růstu či zrání lze charakterizovat jako globální či kosmické vědomí. Verbálně se to obtížně definuje. Jeho nositel si v určitém okamžiku uvědomí, že už se pro něj dobře nehodí nálepka určitého vyznání. Už se nezdá tak důležité úzkostlivě dbát na čistotu vlastních pramenů víry. O to se starají fundamentalističtí tradicionalisté. A dokonce už není tak důležité ostře definovat svou vlastní duchovní totožnost odděleně od všech ostatních. (Všechny jevy jsou navzájem propojené, což marxisté vyjadřovali nezažitým heslem „vše souvisí se vším“.) Poznáme každého, kdo překročil práh a stal se světoobčanem – oním opovrhovaným

kosmopolitou: ví, že ví, hovoří svobodně, velebí svatost každého odstínu, je rozjasněný, moudrý a hluboký. Když se jeden aspekt lidské náboženské kultivovanosti stává součástí vlastní životní orientace, je to samozřejmě přefiltrováno specifickou životní zkušeností. Pominula priorita udržovat čistotu mysli, žije se spíše v souladu se zkouškami ohně vlastního rozvoje a vyjadřují se spontánně přicházející výsledky s přirozenou integritou. Ocitne-li se takováto osobnost v čele náboženské pospolitosti, nabádá ostatní k toleranci, zahájení popsaného dialogu či směřování k metě nejvyšší, kosmickému vědomí. Nedoporučuji nikomu, aby se odvážil do této oblasti, pokud mu nade vše nejde o pokoj a mír, poklidné štěstí a svítící blaho. Jinak se vystavuje pochybám, potížím s komunikací či potřebou přeorientovat svůj smysl poslání. A kromě toho začíná ztrácet onu identitu, která mu umožnila prohlédnout totožnost, kterou ostatní nutně potřebují jako ukotvení, aby se mohli sami vydat za vlastními dobrodružstvími ducha.

B. M.: Jak lze podniknout onu pouť o třech etapách k styčným plochám všech náboženství?

P. T. R.: V mnoha metropolitních oblastech planety Země lze organizovat kroužky ze 7 až 14 osob různých věr a denominací. Lze na ně pohlížet jako na dílny pro mír mezi světovými náboženstvími a k šíření dobré vůle mezi občany světa.

Není to nic nového. Během kongresů jedné z nejstarších mezináboženských organizací IARF – Mezinárodní asociace pro náboženskou svobodu, se takovéto kroužky přátelství setkávají denně. Členové si navzájem pozorně naslouchají, aby získávali hlubší pochopení vzájemné duchovní praxe ne k pouhé konverzaci, ale aby se cíleně dověděli o rodinách a společenském kontextu každého z účastníků. Ti zůstávají v kontaktu tři roky mezi kongresy IARF prostřednictvím internetu či faxů. Propojená síť těchto přátel obaluje celou zeměkouli.

Lokálně svolávané skupinky mívají k výcviku moderátora či animátora. Scházejí se pravidelně, svá setkání začínají a končí prostým rituálem, věnují čas soucítícímu sdílení a probírají témata a zvolená praktika, jdoucí až k jádru věci, tak jak je účastníci jeden po druhém navrhují. Každá skupina si stanoví vlastní normy; její členové se dohodnou, co se od nich vyžaduje, na dohodnutých závazcích a povinnostech. Rozvíjí se zvláštní citlivost nejen pro sdílení idejí, ale i na bohatém rejstříku svátků a rituálů, tradičních pokrmů, krojů, písní, obyčejů během celého kalendářního roku. Po skupinách se nevyžaduje žádný společný jmenovatel, ale vždy musí převládat prožitková stránka a intelektuální rozmanitost.

B. M.: Jak se do skupin promítají vaše tři stadia náboženské pouti?

P. T. R.: Každé jednotlivé stadium se musí podporovat vhodným způsobem. Pro toleranci je zcela zásadní, aby jedna náboženská denominace se nepokoušela prosadit své normy na úkor pluralismu, který musí být stůj co stůj respektován. Je třeba zdůraznit, že etapa tolerance přežívá poměrně dlouho, i když někteří z účastníků přešli do stadia druhého, tj. dialogu. Stupeň jedna je základnou i východiskem, na něž se lze vrátit. Poznatky, které se tam získají, jsou přenášeny do etapy 2. Samozřejmě že mezi studiem 1 a 2 jsou přechodné stupně s nárůstem zisku. Dialog vyžaduje, abyste byli schopni podržet vlastní totožnost na jedné straně svého bytí zatímco dospíváte k oceňování jiného či jiné tradice jejím vtělením i do vlastního vnitřního života. Vnitřní kvalitou tohoto účastenství se velmi obohacuje život celé skupiny. Velmi napomáhá má-li vůdce vřelost do celé matrice vlivů, když jiná osoba přináší svůj příspěvek do konverzace skupiny. Účastníci ze stadia 3 si musejí dávat dobrý pozor, aby jejich výroky nebyly interpretovány chybně. Je pravděpodobné že ostatní, zvláště ti ze stadia 1, nebudou schopni chápat vnitřní orientaci stadia 3 a mohou si špatně vyložit vnější zadání.

B. M.: Kdo nejspíš jako moderátor uspěje?

P. T. R.: Globální orientace vůdce mezináboženské skupiny velmi pomáhá, ale mohou být i další kontexty, které mohou podpořit a prohloubit i tuto samotnou orientaci. Rozvíjet mezináboženské vztahy vyžaduje nesmírnou trpělivost. Přechody mezi jednotlivými etapami si nelze vynucovat a nutno se smířit s tím, že nejen ve veřejnosti, ale dokonce i uvnitř skupiny mohou nacházet jen slabou odezvu. Každý jedinec ve skupině se musí povzbuzovat, aby konal své dílo ochotně a byl věrný naznačené perspektivě.

B. M.: Jakou roli mají v této meditaci vaše čtyři spirituality?

P. T. R.: Poznání čtyř spiritualit má klíčovou roli v prohlubování jak zkušenosti, tak programu mezináboženského vztahu. Vezměte namátkou jakýkoliv kroužek kdekoliv na světě a pravděpodobně v něm najdete osoby, které jsou ztělesněním oněch čtyř spiritualit v jakékoliv náboženské tradici. Jejich praktické poznání jim umožní vzít na vědomí, že uvnitř jejich vlastní náboženské tradice, i u všech ostatních, tyto čtyři orientace existují a že tomu nemůže být jinak. Každý začne ty vzorce chování rozeznávat ve vlastní tradici a potom najde analogie ve všech ostatních. Během tohoto procesu s radostným překvapením nacházejí tytéž postoje a orientace u příslušníků kroužků přátel v jiné zemi či na jiném světadílu. Toto poznání zpětnovazebně jim dá mocný a osobní základ k rozvoji umění oceňovat rozmanitost, zakotvenou v poznání dynamiky osobnosti.

B. M.: Máte zkušenost, že to urychluje vstup do další etapy?

P. T. R.: Ano, především přesun ze stadia tolerance do stadia dialogů bývá podstatně usnadněn a rovněž se líp chápe proces osobního vývoje. Tryskají rozlišovací schopnosti prohlubování komplexnosti, protože člověk získává schopnost rozeznávat a vhodně soustředit energie, které prostupují naše těla. To však dohromady přináší mocný náboj, jak zkušenostně oceňovat zbývající tři spirituality, které nám nejsou vrozeny.

B. M.: Vzpomínám si na teorie rozvoje dospělé osobnosti Roberta Kegan, který dokonce navrhuje pět různých úrovní. Čerpal jste z ní?

P. T. R.: Ano, jeho „třetí řád“, který můžeme charakterizovat jako tradicionalistický, zaznamenává schopnost dospělého překonat sobecký zájem a začlenit do svého bytí i ohledy na potřeby bližních. Mohou to být spoluhráči týmu, udržující své vlastní touhy a cíle na uzdě, avšak kteří nejsou schopni řešit konfliktní situace, když dva či více argumentů mají stejnou váhu. V tom případě musejí rozhodnutí ponechat na vnější autoritě a tím se jejich sebehodnocení stává závislým na skupině i na oné autoritě.

B. M.: Zdá se, že skalní tradicionalista nemá mnoho šancí překonat své hranice.

P. T. R.: Jen malá menšina tradicionalistů je schopna postoupit ke Keganově čtvrté čili modernistické orientaci. V Keganově pátém řádu vědomí, v němž se zabydlela jen hrstka, kterou lze charakterizovat jako postmodernisty, je schopna mít v sobě mnohé orientace, což jim umožňuje podle vlastní úvahy aktivovat právě tu, která pro danou situaci či okamžik je nejvhodnější pro celistvé žití.

B. M.: Kegan řadí svá stadia vědomí hierarchicky, že ano?

P. T. R.: Ano, ale pozor! Žádné vyšší stadium nezabezpečuje větší štěstí či pocit blaha než to předešlé! Proto by bylo vadné tvrdit, že jedno je „lepší“ než druhé. Dlužno však poznamenat, že přežití lidské společnosti vyžaduje, aby někteří průkopníci dosáhli světoobčanství a celostního (holistického) vědomí, aby přinášeli důvěru, bezpečí, perspektivu či vedení pro všechny. Bude-li naše společnost ochotna podrobit se takovému způsobu řízení, může být výzvou a úkolem projektů, jakým jsou např. kroužky přátel globálního světa.

B. M.: Děkuji za rozhovor. Těšíme se na váš workshop.

KARMA A REINKARNACE

Bohumil Houser

I když karma jako zákon mentální energie, zákon odrazu se týká každého, zdaleka ne každý zná její působení. Je velký rozdíl mezi termíny karma, osud a kismet. Osud a kismet předpokládá, že všechny živé bytosti jsou totálně ovládnuty absolutní, mravně však nedokonalou silou, která podle svých rozmarů zapřičiňuje, že některé bytosti jsou podrobeny utrpení, chudobě, invaliditě, jsou ošklivé a nebezpečné, a jiné naopak jsou zdravé, bohaté, žijí ve zdraví a blahobytu, dožívají se vysokého věku a mají lehkou a přirozenou smrt.

Karma je neosobní síla a aktivita, u které nemůžeme dohlédnout její začátek a konec, a která se neomezuje na jediný život, ale přetrvává po rozpadu hmotného těla a v stanoveném čase se inkarnuje – vtěluje do mentálně vhodně laděné matky, a to pravděpodobně až po dokončení mozkomíšního systému plodu. Tomuto emigračnímu procesu kauzálního těla (kóša 5) do vhodného a karmicky připraveného prostředí matky říkáme inkarnace.

Karma se týká každého. Děláme, produkujeme jí mnoho každý den, když jsme v bdělém stavu. Např. již při snídani přepadne nás zármutek nebo sklíčenost – tak to již je špatná karma. Máme soucit s nemocným, navštívíme ho a pomůžeme mu – tak to je naopak dobrá karma. Nadáváme, že autobus pozdě přijel a že přijdeme pozdě do práce – opět špatná karma. Když přijdeme do práce, jsme netrpěliví s podřízeným, nebo se dokonce rozzlobíme a vynadáme mu – pak si vytváříme již velmi špatnou karmu. Nebo naopak jsme v téže situaci věcní a laskaví – pak tvoříme výbornou karmu. Při zpáteční cestě autobusem nám někdo šlápne na palec, opět se zlobíme a opět produkujeme špatnou karmu. Ale opět se vrací bdělá pozornost a uvědomování – a to je dobrá karma. Doma učíme děti, vykládáme jim pěkné pohádky, kde zlo je trestané a dobro vítězí, tak je to opět dobrá karma. Večer máte mít přednášku, ale někde jste založili dávno pečlivě připravený text a to vás zlobí – a opět si tvoříte špatnou karmu. Snažíte se uklidnit a v tom klidu dokážete pomoci intuice alespoň načrtnout kostru přednášky – tak to je dobrá karma, přednášíte soustředěně a máte dobrý styk s posluchači, dobrou odezvu, takže někteří zažívají malé satori – pak je to výborná karma, vrátíte se domů pozdě večer unavení a vyčerpaní, protože vás ještě po přednášce zdrželi posluchači, po návratu máte chuť k jídlu a před spaním se dobře navečeříte – pak je to opět špatná karma. Ale nežli vklouznete do postele, podíváte se na sošku Buddhy, nebo bohyně Táry, rozsvítíte svíčku, sednete si do ásany a cvičíte anapana sáti (sledování dechu) – pak je to opět výborná karma a nakonec ještě než usnete, provedete krátkou meditaci na lásku a soucit – a to je další dobrá karma.

Všechna tato rozhodnutí, volby a přání v mysli vytvářela karmu. Horší je, jestliže tvoříme karmu na úrovni řeči. A ještě horší je tomu, když nás to dožene k nerozvážnému činu. Dobrá a špatná karma je rozlišena u kořene činnosti. S jakou motivací přistupujeme

k pomoci nemocnému. A nebo s jakou vychytralostí přistupuje k nám těžce postižený pacient a i v těžké situaci nasazuje si jednu masku za druhou.

Přišli jsme navštívit tetičku jen proto, že máme dobré informace od lékaře, z nichž vysvítá, že už dlouho nebude žít a chceme co nejvíce dědit, nebo jsme za ní zašli proto, abychom ji v nemoci duchovně posílili a umožnili uzdravovací proces?

Někdy je karma motivovaná chamtivostí – např. při přejídání, pití, sbírání nedůležitých informací. Jindy averzí – např. když nám někdo stoupne na palec. Nebo iluzemi, když nepěstujeme bdělou pozornost a oddáváme se dennímu snění. Když jednou byla takto karma vytvořena, některý den přinese plody. Plodem špatné karmy není nikdy radost. Vždy se dostaví jako bolest, úzkost nebo frustrace, anebo též jako snížení dobrých příležitostí. Nepřeješ si toho? Pak nevytvářej špatnou karmu! Tím si rovněž tvoříme základy pro naši příští reinkarnaci. Není třeba si je zhoršovat! Každý chce být šťasten – lidé i zvířata! Je mnoho lidí, kteří dovedou udělat i zvířata šťastnými. Zvířata v nich vidí božstvo a milují je vyzařují zdravou auru a snímají při laskání s pánem jeho špatnou auru. To vše je dobrá karma. Nebo se zastaneme cizího plačícího dítěte, pomůžeme mu najít maminku, která se mu ztratila – to je výborná karma.

Nebo máme špatnou náladu a udeříme vlastní dítě, nebo proneseme, zejména jak to říkají dnes některé zoufalé matky nevědomou, ale citově silně podbarvenou kletbu – pak to je velmi špatná karma. Samozřejmě, když dítě truceje a trápí rodiče, pak je to také velmi špatná karma! Všechno vzniká z podmínek. Ten, kdo činí živé bytosti, zejména bezbranné děti a zvířata šťastnými, plodí zároveň dobrou karmu! Jestliže naše činnost není zakořeněná v chamtivosti, pramení z velkodušnosti a soucitu, v schopnosti odříkání nebo v milující laskavosti nebo dokonce v absenci iluzí, při moudrosti a porozumění – pak je to dobrá karma. Jistou cestou k získání štěstí je každodenní produkce dobré karmy. Pouze lidé konající dobrou karmu mohou být úspěšní v bdělé pozornosti a meditaci, a dosáhnout moudrosti a osvobození. Jestliže tvoříme převážně dobrou karmu, pak automaticky si připravujeme dobrou příští inkarnaci, a nebo dokonce můžeme skoncovat definitivně se samsárem – tím dosáhneme při umírání nibbany.

A jak je to s těmi, kteří nic nevědí o karmě, nebo v ni nevěří a nevěří v její plody? I oni ji neustále tvoří, ať v ní věří či nikoliv! Praxe a provádění, tvoření karmy je rozhodující a nikoliv víra v karamanový zákon! Konej dobro, dostaneš dobro, konej zlo, dostane se ti zla!

KUKKURA-VATIKA SUTTA

ASKETA NAPODOBUJÍCÍ PSA ZA ÚČELEM DOSAŽENÍ DÉVOVSKÉHO STAVU

Tak jsem to slyšel. Při příležitosti, kdy Osvícený prodléval v zemi Koliyanů, v koliyanském městě nazývaném Halidavasana, Punna syn Koliyanů, nahý asketa napodobující život volka a rovněž Seniya nahý asketa napodobující psa, pozdravili uctivě Osvíceného a když dokončili zdvořilostní a přátelské přivítání, posadil se nahý asketa

napodobující psa, po způsobu psa, po jedné straně Osvíceného. A tu Punna, asketa napodobující volka pravil: „Ctihodný pane, tento nahý asketa napodobující psa, dělá to co slyšel, že je prospěšné, jí svoji potravu, když je mu předhozena na zem. Tato psí imitace byla od něho cvičena po dlouhou dobu. Jaké bude jeho další určení? Jaký bude jeho další běh?“ Osvícený však jej přerušil: „Dosti Punno, netaž se mě více.“ Ale Punna opakoval svoji žádost po druhé a potřetí a teprve potom odpověděl Osvícený v tom smyslu, že asketa, když si osvojil zvyky psa, psí povinnosti a psí mysl, tak jeho příští inkarnace bude opět jako psa, ale jestliže nekonal psí povinnosti, tak v pekle. Pak se obdobný rozhovor odvíjel se Seniyou, týkající se askety napodobujícího volka. I zde Buddha odpověděl až po několikanásobném opakování žádosti. Odpověď zněla – jestliže asketa dokonale plnil povinnosti volka, tak se inkarnuje opět ve zvířecí formě, a jestliže je neplnil, tak se dostane do sféry pekla. Pak Osvícený vysvětlil oběma asketům karmickou zákonitost.

„Jsou čtyři druhy karmy. Temná karma s temným uzráním, zářivá karma se zářivým uzráním. Temná a jasná karma s temným a jasným uzráním a je karma, která není ani temná ani jasná s uzráním ani temným ani jasným. Sutta pak pokračuje a končí tím, že se oba asketi stali členy sanghy.

Rozeznáváme karmu individuální a kolektivní. To jsme si všichni dobře uvědomili v roce 1939, kdy nás Němci okupovali. Mladí Němci museli na frontu, mladí Češi zase nemohli studovat na vysokých školách a museli poslouchat rozkazy nadřazené rasy. Ještě lépe se nám to promítalo na karmě Izraelského národa, a promítá se to až dosud. Izraelští proroci vždy nabádali svůj národ, aby humanisticky používal svou starou kulturu ku prospěchu všech národů, aby si tak tvořil dobrou karmu.

Farizeové a Saduceové neuznávali karmanový zákon, ale mystická sekta Esejských, ze které vzniklo křesťanství, kabalisté a novodobí Chassidé uznávali podmíněnost všech věcí a karmanový zákon. Křesťané ještě plné tři století po smrti Mistra z Nazaretu, po dobu kdy se jakž takž držely jeho mystické nauky, uznávali gnózi a karmanový zákon, ale k zesvětštění přispěl Konstantin Velký. Ten si vzal za manželku prostitutku Theodoriku (tím ukázal svoji spjatost s vulgárním lidem). Přijetím křesťanství udělal z duchovně odbojně sekty, žijící uvnitř Cařihradu v podzemí, legální náboženství, z přívrženců udělal rovnoprávné občany, ale také dobré vojáky, ochotné prolévat krev za cíle svého novopečeného křesťanského vladaře. Tímto diplomatickým tahem se kolektivní karma Byzancie pouze oddálila, neboť karmanový zákon se nedá obejít žádným diplomatickým tahem. Jen duševně méněcenní lidé s komplexem méněcennosti, jako byli zakládající vládcové třetí říše, si mysleli, že karmanový zákon se dá překonat magickými praktikami, a proto se jejich karma a karma jejich pomahačů tak rychle projevila.

Za každou hodinu naší současnosti je lidmi zničeno 18 milionů m² lesa a podle ekologů toto nesnesitelné, pro člověka nebezpečné ničení lesů skončí jakž takž až v roce 2020. To již budu jistě existovat jako jiná inkarnace, ale snad budu mít možnost si poslechnout ze záznamu svoji promluvu z března 1985. To je možné. A proč se v roce 2020 přibrzdí ničení lesů? No proto, že již prakticky žádný les nebude. To je však kolektivní karma celé naší planety! Opakuji, každou vteřinu se na naší zemi zničí tolik lesa, jakou má plochu normální fotbalové hřiště! Ale uvědomme si, že každou hodinu se narodí tolik lidí, jako má asi

Prostějov. Když odpočítáme od nově narozených úmrtnost, tak nám každou vteřinu ještě zbudou tři živí jako přírůstek! To je rovněž kolektivní karma celého světa. Proto by OSN mělo doporučovat svým členským státům, aby zastavily nekontrolované přelidnění svých zemí, a tak udržovaly materiální růst výroby a spotřeby na rozumné úrovni. I dítě, které zvládlo početní úkoly devítiletky, vidí jasně, že nekontrolovaný růst, v omezeném prostoru musí i bez válek vést ku katastrofě. Koloběh v přírodě pracuje jako živý organismus, který přijímá potravu a vyvrhává odpadové produkty, které pak jsou odváděny a zakopávány do země, aby se nedostaly znovu do koloběhu živého organismu. My lidé jsme poznali tento systém a vytvořili tak model stroje. Těžíme uhlí a naftu, tj. vyvrhnuté již jednou substance transformujeme znovu na denní světlo a proto jsou odpadové produkty aut a elektráren čistý jed. Je tomu stejně, jako bychom živou bytost chtěli krmit jejími vlastními výkaly. Tak by zemřela. Proto bude náš životní systém, systém v kterém musíme existovat, stále více odsuzován k většímu utrpení, neboť tento systém krmíme doslova jedy. Nekontrolovatelný přírůstek obyvatelstva na této zemi vyvolává opět špatnou karmu celé naší planety. Padesát milionů lidí umírá ročně hladem kvůli tomu, že se lidé v některých státech množí jako kvasnice. Před druhou světovou válkou nás bylo na této zemi cca 2 miliardy, dnes je nás 6 miliard, i když každý rok umírá tolik lidí, kolik jich zahynulo za celou druhou světovou válku. Současná vlna hladu v Africe i jinde je příkladem toho jak prudký vzestup obyvatelstva může narušit a zničit celé ekologické systémy. Prudký vzestup obyvatelstva přispěl ke zničení celých lesních ploch a k poklesu dešťových srážek. Projevilo se to na příkladu Afriky, že čím více je lidí, tím méně je dešťových srážek.

Celý pohyb zatemnělého a neprobuzeného, spánku podobnému stavu, samsary, je neustálým tvořením karmy podle schématu dvanáctistupňového řetězu podmíněného vznikání: 1. nevědomost, 2. sankhary, 3. uvědomování, 4. nama-rupa, 5. šestero smyslová oblast, 6. dotyk, 7. pociťování, 8. žízeň, 9. ulpívání, 10. vznikání, 11. zrození, 12. stárnutí a umírání. Hybnou motivací tohoto pohybu je chamtivost (žádostivost), averse (nenávisť) a iluze (zatemnění), jakož i podstaty aniča (nestálost), dukkha (strastiplnost) a anata (neosobnost) všeho zde i ve vesmíru.

Seznámení se čtyřmi vznešenými pravdami a osmidílnou vznešenou stezkou nám umožní stále více a systematictěji tvořit zdravou osvobozující karmu. Tato podle Buddhy tvoří opět řetěz podmíněného osvobozování podle základního buddhistického axiomu, že na tomto světě není nic, co by nemohlo být zanecháno.

I při tvoření zdravé karmy vycházíme z univerzálnosti utrpení. S tímto poznáním můžeme si uvědomit důležitost mravnosti (šíla) – tj. pravé řeči, pravého konání a pravého způsobu obživy. Na druhém stupni tohoto řetězu získáváme důvěru k učiteli i textům dhammy a to nás postupně vede k osvobozování od výčitek nad svým dřívějším životem. Soustavným sledováním Stezky, tj. pěstováním bdělé pozornosti (sati), dodržováním mravnosti (šíla) a meditací, ale také studiem dhammy se dostaneme na třetí stupeň, kterým je vnitřní jasnost a radost (pamoja). A tak systematickým cvičením osmidílné stezky se vypracováváme k dalším stupňům. Na čtvrtém stupni je to duchovní štěstí a nadšení (piti). Pátý stupeň představuje uklidnění tělesných smyslů (pasadhi). Šestý přináší vnitřní blaženost. Sedmý na světě nezávislou jednotu mysli (samadhi). Osmý stupeň nezatemnělou pravdivou

znalost a vidění. Na devátém stupni nachází žák převahu nad světem (rozčarování – nibbida). Na desátém jasná neomylnost (viraga). Na jedenáctém vykoupení, osvobození (vimuti). A na dvanáctém přichází znalost o vyvanutí. Pálijské slovo kamma nebo sanskrtské slovo karma znamená činnost, ale jeho význam je zdravé nebo nezdravé volní rozhodnutí (kusala nebo akusala cetana) a jejích složek, mentálních faktorů zapříčiňujících znovuzrovnání a utvářejících osud bytostí. Karmické volní projevy se projevují jako zdravá nebo nezdravá činnost těla (kaya kamma), řeči (vacī kamma) a mysli (mano kamma). Buddhistický termín karma neznámá v žádném případě výsledek činnosti a rovněž ne osud člověka a nebo celého národa.

Chtění, žádost, jako volní projev (cetana), ó mnichové, je to co nazývám činností, poněvadž chtěním uvádíme v činnost tělo, řeč i mysl. Je karma (činnost), ó mnichové, která uzrává v pekle, ... karma, která uzrává v říši zvířat, ... karma uzrávající ve světě lidí a karma uzrávající v nebeské sféře. Je trojí plod karmy – uzrávající během současného života – uzrávající v příštím životě – a uzrávající v příštích životech. Tři podmínky neboli kořeny (mula) nezdravé karmy jsou: chamtivost, žádost; nenávisť či averze; iluze (pálijsky lobha; dosa; moha). U zdravé karmy je to nesobeckost (alobha); stav bez nenávisti (adosa) tj. stav meta, laskavosti a dobré vůle; stav bez iluzí (amoha či paña) tj. stav moudrosti.

Chamtivost (žádost) ó mnichové je podmínkou vzniku karmy, nenávisť je podmínkou vzniku karmy a iluze je podmínkou vzniku karmy. Buddha pravil: Zabíjení, krádeň, nedovolený pohlavní styk, lhaní, pomlouvání, hrubá řeč, bláznivé žvanění, jestliže je používáno, prováděno a často pěstováno vede k znovuzrození v pekle nebo mezi zvířaty a nebo říši hladových duchů. Ten, kdo zabíjí nebo je krutým, jde do pekla nebo se zrodí jako člověk krátkodobě žijící. Ten, kdo mučí jiné, bude zasažen nemocemi. Zlostný člověk bude vyhlížet ošklivě, závistivý nebude mít vliv, lakomý se zrodí chudý, tvrdošijný a nepoddajný se zrodí v nízkém prostředí, netečný se zrodí jako člověk bez znalosti. V opačných případech se člověk zrodí v nebi a nebo jako člověk, bude žít dlouho, bude obdařen krásou, bude mít na lidi vliv, vznešený původ a znalost. Vlastníci karmy jsou bytosti – dědici své karmy, karma je klínem, který je rodí, jejich karma je jim přítelem a útočištěm. Ať lidé tvoří jakoukoliv karmu, dobrou nebo špatnou, budou její dědici.

Tři druhy karmy mohou být bez karmických výsledků (vipaka), jestliže okolnosti, aby bylo pokračováno v karmě chybějí, nebo při převaze protipůsobící karmy. Podle funkce rozeznáváme regenerativní neboli produkční karmu tvořící 5 khandas (složek) při znovuzrození a životním pokračování; za druhé – podpůrnou nebo utišující karmu, která nevytváří nové karmické výsledky, ale jsou zachovány již vytvořené výsledky; za třetí – protipůsobící (frustrační) karma působící proti karmickým výsledkům; za čtvrté – destruktivní karma ničící vliv slabé karmy a ovlivňující pouze její vlastní výsledky.

S ohledem na prioritu výsledků rozeznáváme: těžkou karmu (garuka kamma), zvykovou karmu (accinaka kamma), smrt předcházející (maranasanna kamma), uskladněnou karmu (katatta kamma).

Těžká karma (garuka) a zvyková (bahula), zdravá i nezdravá karma uzrává dříve nežli lehká a zřídka používaná karma. Smrt předcházející karma, zdravá, nebo nezdravé chtění

(žádosti), přítomná bezprostředně před smrtí, která často může být odrazem nějakých dříve vykonávaných činností anebo jejich projevem anebo znamením budoucí existence, vytváří znovuzrození. V nepřítomnosti všech těchto činností v okamžiku před smrtí, uskladněná karma (katta) vytváří znovuzrození.

Skutečné a v nejvyšším smyslu pravdivé porozumění karmanové doktríny je možné pomocí hlubokého vhledu do neosobnosti (anata) a podmíněnosti všech jevů existence. Všude a ve všech formách existence... takový podřazuje mentální a fyzické jevy udržované v chodu připoutaností k příčině a následku. Nevidí žádného činitele za těmito skutky mimo karmanových plodů. A s plným vhledem jasně rozumí, že moudří používají konvenční výrazy ve vztahu ke konání nějaké činnosti, že hovoří o konateli (činiteli), anebo hovoří o příjemci karmických výsledků v době jejich vzniku.

PROVĚRKY PO ČESKU

Z vyprávění svého tchána vím jak při každé změně režimu byl nucen coby kantor vyjadřovat loajalitu novému režimu – ať už to bylo za protektorátu, po komunistickém puči v roce 1948 či za normalizace v sedmdesátých letech. Že padesátá léta minulého století byla krutá vím i z vlastních vzpomínek. V sedmdesátých letech jsem už zažíval komunistické prověrky i na vlastní kůži.

O to víc jsem byl překvapen, že se k podobné taktice může někdo uchýlit i dnes a ke všemu na půdě Unitárie. Prověrka je povětšinou inscenací, v níž nedojde ke zjištění (k odhalení) skutečného stavu, ale k poškození (snížení) reputace zkoumajících a ublížení těm, kdo jsou tomuto zkoumání podrobeni. A Unitária by měla přece spočívat na zcela jiných principech. Místo toho se zvedá znovu vlna emocí.

Jde o Jaromíra Pokorného, který byl podroben takovéto prověrce v souvislosti s bývalým superintendentem Unitárie Vladimírem Strejčkem a ing. Otmarem Doležalem. Oba jmenovaní jsou sice už dávno mimo Unitárii, ale jak vidno stále ještě děsí a nahánějí hrůzu. Jak se zdá, ani obec unitářů-univerzalistů v Brně už několik let nefunguje. Ovšem důvodem k této prověrce byl Jaromírův podpis připojený pod prohlášení ze dne 4. 2. 1999 správní rady obce unitářů-univerzalistů v Brně, která se ještě na poslední chvíli hlásí k podpoře Ústavy přijaté na sněmu v Plzni r. 1993. Inkriminovaný dokument byl zaslán na adresu NSČU, kde sice ještě úřadoval V. Strejček, ale nebyl mu k ničemu, protože o pár měsíců později musel Unitárii stejně opustit.

Proč vlastně došlo k rozkolu v Unitárii a kdo a jak se o něj zasloužil, a proč vznikly obce unitářů-univerzalistů ví jen zainteresovaní aktéři. O to tu však teď neběží. V současné

době jde o „odstřelení“ Jaromíra Pokorného, neboť pražskému ústředí se jeví jako nepohodlný. Nepohodlný ve funkci místopředsedy brněnské obce. A kvůli tomu se konala zmíněná prověrka, kvůli tomu vážili tři lidé z Prahy cestu do Brna.

Jaromíra znám od roku 1992, kdy jsem měl příležitost s ním spolupracovat na letním táboře v Dobré Vodě u Třebíče, který právě pro brněnskou unitářskou obec pomáhal organizovat. Jaromír Pokorný předtím než odjel služebně na dlouhodobý pobyt do Kazachstánu byl ve funkci předsedy brněnské obce. Nevím nic o tom, že by ji vedl tehdy špatně, nezodpovědně, že by se byl tehdy sebezprosazoval. Zato vím, že má bohaté zkušenosti jak z vedoucích funkcí v zaměstnání i v oddíle bojových umění, tak i coby cvičitel tai-či, že má i velký rozhled v duchovní oblasti. Proto se mi zdá malicherné, když všestranně schopnému člověku je bráněno v uplatnění toho co zná ve funkci místopředsedy, jen na základě toho s kým se přátelí. Nemyslím si, že by jej do funkce navrhnul bývalý místopředseda bratr Bohumil Houser bez skutečně zralé úvahy. Tristním však je to, že na valné hromadě v březnu letošního roku pro něj všichni přítomní zvedli ruku, a stačí pár měsíců, aby o tom už nic nevěděli.

Josef Hepp